



Förskollärares arbete med flerspråkighet vid måltiden på förskolan

En kvalitativ studie om förskollärares skildringar kring flerspråkighet i förskolans verksamhet

SANDRA ÖZER
LISA PREUSS

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation
Pedagogik

Självständigt arbete – förskolepedagogiskt område
Grundnivå, 15 hp.

Handledare: Anne Lillvist

Examinator: Tor Nilsson
År: VT 2023



Akademien för utbildning
kultur och kommunikation

SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE
PEA098 15 hp

VT 2023

SAMMANFATTNING

Sandra Özer, Lisa Preuss

Förskollärares arbete kring flerspråkighet vid måltiden på förskolan

-En kvalitativ studie om förskollärares skildringar med flerspråkighet i förskolans verksamhet.

Preschool teachers work around multilingualism at mealtimes in preschool

-A qualitative study on preschool teachers accounts of multilingualism in preschool

2023

Antal sidor: 31

Studiens syfte är att undersöka förskollärares skildringar av arbetet med flerspråkighet på förskolan. I den här kvalitativa studien har vi valt att använda semi-strukturerade intervjuer som metod och studiens resultat har analyserats baserat på den sociokulturella teorin. I resultatet framkommer det att förskollärarnas största utmaning är deras brist på erfarenhet och kunskap men också att resurserna inte alltid är tillräckliga. Förskollärarna beskriver TAKK (tecken som stöd) och bildstöd som en naturlig del av förskolans dagliga verksamhet och kompletterande tillägg. Kroppsspråk är också en metod som används när andra metoder inte riktigt räcker till. Studiens slutsats är att förskollärare använder olika metoder för att främja barns språkliga utveckling vid måltiderna.

Nyckelord: Flerspråkighet, Förskollärare, Måltider, Metoder, Förskolan.

Innehåll

1. Inledning	1
1.1. Syfte och frågeställning.....	2
1.2. Uppsatsen disposition.....	2
2. Tidigare forskning	2
2.1. Litteratursökning.....	2
2.2. Tidigare forskning.....	3
2.3. Litteratursammanfattning.....	8
2.4. Teoretisk utgångspunkt.....	9
2.5. Teoretiska begrepp.....	10
3. Metod	11
3.1. Metodval.....	11
3.2. Urval.....	12
3.3. Urvalsprocess.....	12
3.4. Genomförande.....	13
3.5. Analysmetod.....	14
3.6. Tillförlitlighet.....	15
3.7. De forskningsetiska principerna.....	16
4. Resultat	17
4.1. Resultatsammanfattning.....	21
5. Analys	22
5.1. Förskollärares arbete med flerspråkighet vid måltider.....	22
5.1.2. Kognitiv självkontroll.....	22
5.1.3. Den närmaste utvecklingszonen.....	22
5.1.4. Självreglerande process.....	23
6. Diskussion	23
6.1. Resultatdiskussion	23
6.2. Metoddiskussion.....	27
7. Slutsats	28
8. Studiens relevans för kommande yrkesroll.....	28
9. Förslag till vidare forskning	29
Referenser	30
Bilaga 1	
Bilaga 2	

1. Inledning

I vår studie har vi valt att undersöka hur förskollärare arbetar och förhåller sig till flerspråkighet under måltidssituationerna på förskolan. Svenska förskolor har idag flerspråkiga barn som ibland kan ha svårt att växla mellan det svenska språket och sitt modersmål. Detta kan många gånger skapa utmaningar i kommunikationen och barnen har svårt att hitta sätt att kommunicera på och nå fram. När språket inte är tillräckligt kan det bli ett hinder att göra sig förstådd, men även att förstå andra. Skolverket (2021) skriver att språk inte går att separera från tänkande. Om barnen får möjlighet att använda sig av alla sina språkliga resurser till att tänka, tala och lyssna kan språken hjälpa till att berika varandra vilket leder till att barnens förutsättningar att utveckla de kognitiva egenskaperna blir fler. Detta kan exempelvis handla om att ta emot och skaffa sig kunskap och bearbeta den etc. Läroplanen för förskolan (Lpfö18, 2018) anger också vikten av att alla flerspråkiga barn som utvecklar sitt modersmål även får större möjligheter till att utveckla sina kunskaper inom andra områden. Detta styrks även av forskning som visar att förskolans roll i barns språkutveckling är stor. Lpfö skriver att barns utveckling och lärande ständigt är aktivt och därför är förskollärares aktiva planering av undervisningen under måltidssituationerna av stor betydelse. Det visar sig även att förskollärare behöver tillvarata den spontana undervisningen under måltidssituationerna. Tidigare forskning av Sepp och Höijer (2016) visar att måltidssituationerna kan användas som en pedagogisk arena för att utveckla och främja barns språkliga förmågor. Vidare belyser Lpfö att förskolan ska ge flerspråkiga barn möjlighet att utvecklas i sitt modersmål likväl i det svenska språket och att språket är kopplat till ens identitet. Måltidssituationerna är ett relativt outforskat område och den forskning som har gjorts har handlat om flerspråkighet och språkutveckling rent generellt.

Vi har sett under vår verksamhetsförlagda utbildning att måltidssituationerna kan ge stora möjligheter till språkutveckling. Vi har fått se och uppleva hur dessa situationer ger förskollärare möjlighet att samtala med barnen samt aktivt sätta ord på olika föremål, beskriva maten, känslor och tankar. Engdahl och Ärlemalm-Hagsér (2020) skriver att upprepning av ord bidrar till förstärkning av ordens betydelse och ger kunskap om orden. Vidare skriver författarna att språkutveckling kan ske på flera olika sätt och flera olika språk samtidigt, men att det också sker jämlöpande. Förskollärare kan skapa trygghet hos barnen genom att ge dem tid att utvecklas och möta dem utifrån deras behov och förutsättningar. Engdahl och Ärlemalm-Hagsér betonar att det är viktigt att pedagogerna får tillgång till aktuella resultat av forskning samt utvecklingsidéer gällande flerspråkighet, eftersom antalet flerspråkiga barn ökar i landet och att det är brist på flerspråkiga pedagoger. Tidigare forskning av Putjata (2018) visar även att en mer inkluderad medvetenhet kring flerspråkighet är ett nyckelmoment i att skapa en utbildning som vänder sig mot flerspråkighet. Författarna menar att förskolans personal ska uppmuntra flerspråkiga barn att använda alla sina språk i olika situationer och aktiviteter i

förskolan. Syftet med studien är att ta reda på hur förskollärare väljer att arbeta med flerspråkighet under måltidssituationerna. Eftersom måltidssituationerna är något som upplevs dagligen i förskolan, kan det vara passande att ha måltidssituationens vikt och relevans i åtanke.

1.1. Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att ta reda på hur förskollärare väljer att arbeta med flerspråkighet under specifika situationer. För att ta reda på detta har studien utgått från denna frågeställning:

- Hur beskriver förskollärare sitt arbete med flerspråkighet under måltidssituationerna på förskolan?

1.2. Uppsatsens disposition

Dispositionen av studien kommer att presenteras enligt följande:

Tidigare forskning, ger en övergripande förståelse för hur den tidigare forskningen som använts är relaterad till arbetet med flerspråkighet i förskolan. *Teoretisk bakgrund*, en beskrivning av de teoretiska analysbegreppen som har relevans till undersökningen i studien. *Metod*, där metodval, urval, forskningsetiska principer samt tillförlitligheten i studien presenteras. *Resultat*, här presenteras det resultat vi fått fram och kopplas sedan ihop till de teoretiska analysbegreppen under *Analys*. *Diskussion*, där resultaten och konsekvenserna av studien kommer att diskuteras. Avslutningsvis kommer rubrikerna *Slutsats*, *Studiens relevans för en kommande yrkesroll* samt *Förslag till vidare forskning*.

2. Tidigare forskning

I detta kapitel introduceras studiens litteratursökning samt den tidigare forskningen. Tidigare forskning berör studiens frågeställning. Den tidigare forskningen som har använts gäller förskollärares arbete kring flerspråkighet vid måltidssituationerna på förskolan.

2.1. Litteratursökning

Inför studien har vi använt databaserna SwePub och ERIC för att få fram relevanta vetenskapliga artiklar och avhandlingar. I samtliga databaser har vi använt filter såsom "peer-reviewed" för att få fram olika vetenskapliga artiklar, rapporter och avhandlingar. De sökord vi använt oss av har varit "preschool", "bilingual" "multilingual", "preschool teachers", "förskollärare", "flerspråkig", "flerspråkighet", "förskola", "flerspråkiga barn" samt att vi sökt på specifika författare i databaserna, exempelvis "Anne Kultti". Detta gav resultat på avhandlingar, vetenskapliga artiklar och rapporter från olika år och vi har valt att fokusera på den forskning som publicerades efter 2010. Eftersom vi har valt att rikta in oss på arbetet med

flerspråkighet vid måltider har det varit svårt att hitta relevant forskning kring just detta. Vi har fått använda oss av forskning som talar om flerspråkighet hos barn rent generellt och hur man kan arbeta med det i andra situationer.

Enligt Skans (2011) finns det en väldigt stor mängd internationell forskning kring flerspråkighet men den är däremot svår att applicera i Sverige då villkoren skiljer sig markant.

2.2. Tidigare forskning

Enligt Svensson (2012) visar forskning som genomförts i samarbete mellan 60 olika förskolor och bibliotek att förskolan har en viktig roll för att stödja barns språkutveckling, framförallt barn vars andraspråk är svenska. Det är inom förskolan många barn möter det svenska språket första gången och därmed behöver verksamheten vara inkluderande. Det innebär att de flerspråkiga barnen får känna att modersmålet är en tillgång i den vardagliga verksamheten. Det är upp till pedagogerna att skapa olika miljöer och situationer där barnen får känna trygghet och att deras intresse för att utveckla sin språkförmåga ökar. Det finns höga förväntningar på barnens språkliga medverkan i diverse situationer. De vuxna inom förskolan behöver därmed säkerställa att både förstaspråket och det svenska språket stimuleras och utvecklas. Läroplanen för förskolan (2018) ska stimulera barnens verbala språk och även deras litteracitetsutveckling. Den goda miljön och dess betydelse är även någonting som Kultti (2012) betonar har påvisats i hennes studie där författaren använt sig av kvalitetsbeskrivningar, observationer samt enkäter för att få fram sitt resultat. Allt ifrån hur man inreder ett rum med möbler, mattor och kuddar har betydelse för kommunikationen. Detta tillsammans med förskolans erbjudande av artefakter ökar möjligheten för barn att delta, kommunicera och skapa olika lekar. När barn får möjlighet att använda lekmaterial i olika aktiviteter så leder detta till samtal, rollekar, fantasi samt att de ger mer varaktighet i leken. Författaren beskriver att ett villkor som är utmärkande för lekaktiviteter är att materialet på ett eller annat sätt kan relateras till aktiviteter som sker gemensamt i grupp.

Begreppet flerspråkig förskola handlar enligt Skans (2011) om att majoriteten av de barn som är inskrivna i verksamheten har ett annat modersmål än svenska. Det finns en stor mängd internationell forskning om flerspråkighet men enligt Skans är denna typ av forskning svår att applicera i Sverige då villkoren mellan olika länder skiljer sig enormt. Enligt Svensson (2012) så har förskolan en otroligt stor del i stödjandet av barns språkutveckling då det enligt författaren är i förskolans verksamhet som många barn möter det svenska språket för allra första gången. Författaren beskriver även att barnens förmåga i det svenska språket ska uppmuntras och stimuleras men också deras modersmål då det finns höga förväntningar på barnens verbala medverkan i olika situationer. Det är upp till pedagogerna att se till så att barnen får stöd och uppmuntran i sina tillvägagångssätt gällande att uttrycka sig samt att pedagogerna bör visa både uppskattning och intresse för barnens kunskaper i sitt andraspråk. Svensson beskriver också att oavsett om språkmiljön i förskolan är god

så tar det väldigt lång tid för en individ att lära sig ett nytt språk även efter att modersmålet utvecklats eller är fortsatt under utveckling. Författaren förklarar att studien som forskollärarna utfördes på visar sig ha stor medvetenhet kring att utveckla språket hos barnen.

Putjata (2018) beskriver ett resultat som framkommit under en studie i Tyskland baserad på deltagande observationer samt frågeformulär. Författaren menar på att även om överförbarheten i studien till andra länder är begränsad, så medför resultatet ett bidrag till att förstå möjligheterna och begränsningarna i att förändra språkkunskaper. I resultatet av studien som genomfördes under den ökade flyktingströmmen 2015, så var den rådande känslan av språkpolitik och praxis väldigt enspråkig i de tyska förskolorna. Detta återspeglades i forskollärarnas pedagogiska handlingar samt övertygelser då de aldrig upplevt något annat språk än tyska i de formella sammanhangen. Vidare förklarar författaren att forskollärarna till en början inte kunde förstå varför behovet av att implementera andra språk i vardagen var så viktigt. Resultaten visade på att forskollärarna upplevde att detta faktiskt motverkade själva syftet med förskolan som institution, då barnen skulle förberedas för skolan och framförallt främja sina tyska språkkunskaper. Deltagarna i studien menade också på att genom att tillåta att andra språk får ta plats i verksamheten, så förhindras språkutvecklingen i tyska. Däremot så visade resultatet även på hur forskollärarna så småningom ändrade sin uppfattning kring flerspråkighet. Tre stycken nyckelmoment identifierades. Perspektivskiftet som handlar om att pröva nya metoder samt att implementera dessa i arbetslaget.

Deltagarna menade också på att de teoretiska kunskaper de fick ta del av inte ledde till någon förändring. Genom kunskap om språkets och kommunikationens språkpsykologi samt sociopolitiska bakgrunder, så ledde det till att deras medvetenhet kring vikten av språklig mångfald i utbildningsmiljöer ökade. Skiftet i den pedagogiska handlingen blev inte möjlig förrän efter att praktisk information om möjliga metoder för språkfrämjande och flerspråkighet erbjöds, prövades, diskuterades samt reflekterades över. Att inkludera en flerspråkig medvetenhet i lärarutbildningen menar Putjata utgör ett nyckelelement för att skapa en utbildning som också vänder sig mot flerspråkighet. Genom att utveckla en djupare förståelse för det komplexa samspel som finns mellan språk, ideologi och lärande, blir det möjligt för lärare att bli facilitatorer i språkutbildningsprocesserna samt agenter för en flerspråkig egenmakt.

Medvetenheten kring språket är också någonting som Lindgren Eneflo och Fredriksson (2019) lyfter då de genomfört en studie med hjälp av videoinspelningar samt reflektionssamtal. Dessa författare menar att trots att viljan kring att arbeta med, uppmärksamma och stimulera barns modersmål så finns det en del osäkerheter. Författarna skriver att några av strategierna man kan använda sig av i språkutvecklingen handlar om att lära sig ord på barnens språk, använda sig av digitala verktyg och ta hjälp av andra människor som talar barnens modersmål samt

visa ett intresse för olika kulturella uttryck. Det finns en tydlig positiv inställning till dessa strategier men många upplever också stor osäkerhet kring dessa strategier gällande vad som är korrekt och inkorrekt i arbetet. I studien som är framtagen av Lindgren Eneflo och Fredriksson visar det sig att pedagogerna upplever osäkerhet kring vilka metoder som är rätt och fel att använda sig av samt att de upplever att arbetet ska göras men inte på vilket sätt. Osäkerheten leder till att pedagogerna, trots lång erfarenhet inom förskolans verksamhet, börjar tvivla på den egna kompetensen gällande arbetet. Haukås (2015) har bedrivit en studie i Norge med hjälp av lärare från fyra olika skolor. Studiens metod har varit fokusgruppsdiskussioner där utvalda individer fått diskutera kring de specifika ämnen som forskaren lagt fram. Det visade sig i studien att flera av lärarna såg flerspråkighet som en tillgång, så berodde det på elevernas medvetenhet. Enbart tre av lärarna valde att uppmuntra samt hjälpa sina elever att bli medvetna och använda sina andra språkliga resurser än, som i det här fallet, norska och engelska. En av lärarna förklarade att hon aldrig haft en konversation med sina minoritets elever om deras modersmål och vilka kunskaper de hade, medan tre andra lärare istället uppmuntrat sina elever att förlita sig på alla sina språkresurser. Det som var tydligt framkommande i studien var att även om vissa av lärarna såg till att ibland uppmuntra sina elever, så upplevde de svårigheter i att kunna göra det fullt ut då läraren i sig inte var bekant med elevernas modersmål.

Vidare skriver Lindgren Eneflo och Fredriksson också att även om intresset för andra språk och kulturer finns, så är det framförallt de svenska traditionerna som får ta plats i förskolan. Strategierna visar på att det finns möjlighet och förutsättningar för att ha en mer inkluderande praktik där alla barns modersmål får ta plats i förskolans dagliga praktik, så kommer det ideologiska dilemmat och osäkerheten kring om arbetet utförs rätt i vägen för en mer utvecklad och inkluderad praktik. Enligt författarna verkar det också finnas utmaningar gällande strategierna när det finns flera olika språk i en och samma barngrupp, då pedagogerna inte vet hur de ska gå tillväga för att ge barnen förutsättningarna till att utveckla alla sina språk. Studien visar även på att pedagogerna behöver ha andra aspekter som går bortom den språkliga så trots att den positiva inställningen varit genomgående i studierna så finns det ingen som helst tvekan om att pedagogerna även möter utmaningar och svårigheter i att stimulera och uppmärksamma barnens modersmål.

Wedin och Rosén (2021) har genomfört en studie baserat på observationer och intervjuer vars resultat är att ett flerspråkigt förhållningssätt är av betydelse för barns ordförråd. Detta är något som erkänns och ett flerspråkigt förhållningssätt används som resurs. Den lokala språkpolicyn som tog sin startpunkt i språklagen (SFS 2006:900) fastställde att alla lärare ska bemästra och kunna det svenska språket men även engelska på en nivå där de kan göra sig förstådda men även förstå andra. Författarna nämner att språkpolicyn handlar om att garantera att det finns en systematisk ökning av språkanvändning vid utbildningen och att detta ska säkerställa att alla barn, i synnerhet flerspråkiga barn, ska utvecklas i det svenska språket men även engelska. Flerspråkiga barns möjligheter till att utvecklas i

språkfärdigheter är begränsade. Författarna skriver att det är lärarens skyldighet att synliggöra barnens utmaningar med språket och hitta metoder som kan främja deras språkliga färdigheter. I Wedin och Roséns studie framgick det att barnen behövde använda det svenska språket för att kunna diskutera i grupper men lärarna menade att de uppskattade mångfald bland barnen eftersom de kom till insikt om att dessa barn för med sig mångfald som var av vikt för förskolan. Författarna skriver i sin studie att det var tydligt att lärarna tyckte att svenskan var språket som skulle talas i förskolan och andra språk och resurser till flerspråkighet inte lyfts fram trots att lärarna uttryckte mångfald som värdefullt.

Sepp och Höjjer (2016) beskriver att resultatet som framkommit i sin studie är att många lärare ställer sig öppna och positiva till att tillämpa pedagogiska aktiviteter vid måltiderna och att ta vara på måltidssituationerna. Detta för att det dels varit underhållande samt för att det pedagogiska lärandet under måltidssituationerna har varit främjande för barnens inläring och utveckling. Att använda måltidssituationerna som en stund för att lära har varit inspirerande och konkret, vilket har bidragit till att lärarna fått ett ökat intresse och blivit tryggare i sin pedagogiska undervisning under måltiderna. Sepp och Höjjer skriver även att resultatet visade på att lärarna ansåg att de har brist på kunskap när de började med det pedagogiska arbetet runt måltiderna men att de tycker att de har utvecklats i sitt tänk och hur de förhåller sig till undervisning gällande måltiderna. Detta har startat möjligheter för ett arbete där teori och praktik kombineras.

Författarna nämner att resultatet av studien påvisade att förskolans måltidssituationer som en pedagogisk arena inte var något som lärarna hade funderat på, men att förskolans roll i att bidra barnen med grundläggande färdigheter är av betydelse och spelar en stor roll i deras inläring och utveckling. Sepp och Höjjer redovisar i sitt resultat att alla barn är kompetenta och att lärarna funderar över sin roll som förebild för barnen och de regler de sätter upp under måltidssituationerna. Lärarna säger sig ha utvecklat en förståelse för sin roll vid måltidssituationerna och att kunna sätta ord på sina tankar, känslor och erfarenhet. Lärarna förväntade sig inte att barnen skulle kunna så mycket gällande måltiderna men att de tror på deras förmåga att utvecklas och lära men att det kom som en förvåning.

Sepp och Höjjer presenterar i sitt resultat att barnen samtalar mer vid måltidssituationerna när lärarna gjort undervisningen mer rolig och spännande samt att det har bidragit till att barnen lättare kan prata om sina upplevelser och sätta ord på maten vid måltiden, vilket utvecklar ett sinnligt språk hos barnen. Detta har lett till att barn kombinerar sina gamla färdigheter med nya vid måltidssituationerna. Författarna menar att resultatet av studien är att barnen tar för sig mer vid måltiderna vad gäller mat men också ord och detta är något barnen resonerar om tillsammans. Äldre barn har varit ett stöd för de yngre barnen vid måltiderna och bidragit till att lära de yngre barnen. Resultatet i studien visar att lärarna har fått mer kunskap och erfarenhet efter att ha upplevt att måltidssituationen och maten kan

bidra till grundläggande men språkliga färdigheter kring måltiderna. En del lärare var osäkra och omedvetna om att måltidssituationerna kunde användas som en pedagogisk arena och det som blev utmaningen i att skapa aktiviteter runt måltiden var lärarnas okunnighet och att de inte hade intresse för att skapa aktiviteter runt maten. De som var medvetna om sin okunskap kunde känna sig villrådiga gällande arbetet med barnen vid måltiderna och fann det komplicerat att organisera måltidsaktiviteter på ett gynnsamt och främjande sätt, vilket var något som framkom i resultatet när lärarna inte kunde svara på frågorna. Sepp och Höijer nämner också att resultatet visade på att få lärare ansåg att de fann det som en utmaning att se några fördelar och därmed var ointresserade av att hålla måltidsaktiviteter i den pedagogiska verksamheten. Informanterna har inte tänkt på syftet, inlärnings- och utvecklingsmöjligheterna med aktiviteterna runt måltiderna utifrån läroplanen.

Enligt Skans (2011) så visar studien som genomförts med en blandning av fallstudier med kombinerade intervjuer och observationer, att samlingen är ett av de moment där språkstödande aktiviteter används som absolut mest. Däremot är samlingen vuxenstyrd och med detta så kommer färre initiativ till kommunikation från barnen vilket gör att de barn med annat modersmål får mer indirekt kommunikation än de barn som har svenskan som modersmål. Författaren skriver vidare att forskning visat på att situationerna där vuxenstyrningen tar mindre plats, istället öppnar upp vägen för kommunikation hos barnen och att barnen själva tagit mer initiativ.

Skans skriver också att storleken på gruppen har stor inverkan på möjligheterna för kommunikation och ofta väljer pedagoger att arbeta med barnens språkutveckling i större grupper. Detta leder till att pedagogernas möjlighet till enskild kommunikation med barnen minskar. Skans skriver att det i slutändan handlar om bemötandet av barns initiativ. De planerade och vuxenstyrda aktiviteterna gör att de spontana initiativen som barnen tar inte tas tillvara på i samma utsträckning som de gör i aktiviteterna som inte styrs av vuxna, eftersom barnen under dessa tillfällen ges mer inflytande över innehållet i kommunikationen. Detta kan kopplas ihop med det Kelly (2015) skriver som använt sig av LSP, eller Language Support Practises, där det under studien visat sig att den praxis som varit mer barninriktad har använts för att skapa möjligheter till interaktion mellan lärare och barn som varit mer baserad på barnets intressen. Vidare skriver författaren att pedagogen behöver ha förståelse för vart konversationen är på väg för att kunna dit barnet är på väg i samtalet.

Kultti (2012) har genom en etnografiskt inspirerad ansats som haft sin utgångspunkt i deltagande observationer och interaktionsanalyser, fått fram ett resultat där det visar sig att gemensamma aktiviteter som ger varje enskilt barn utrymme att delta på olika premisser ger barn bra förutsättningar för att utvecklas i sin språkliga och kommunikativa förmåga. Genom att låta barnen ingå i aktiviteter på gruppnivå kan man på så sätt möjliggöra det språkliga och fysiska deltagandet genom att göra upprepade och imitativa handlingar. Studien visar på att lärare under dessa tillfällen har möjlighet att rikta sig språkligt till gruppen samtidigt som de kan rikta sig till de individuella barnen och på ett systematiskt sätt peka ut saker. Genom att göra på

detta sätt blir alla barn delaktiga i de språkliga aktiviteterna i verksamheten, oavsett vilka språkkunskaper de har eller deras delaktighet i aktiviteten. Vidare visar studien av Kultti att aktiviteter som sker i förskolan har en återkommande karaktär, exempelvis barnens deltagande i måltidsaktiviteter. Barn deltar i måltiderna på förskolan ca 10–15 timmar av tiden på förskolan i veckan. Om man pedagogiserar måltiden och medvetet stöttar barnen så möjliggörs inkluderingen av alla barn i den språkliga kommunikationen, vilket i sin tur ger möjlighet att skapa mer utmanande lärorienterade miljöer.

I en annan studie gjorda av Kultti (2014) där metoden som använts varit observationer och videoinspelningar visade det sig att det fanns tre nyckelfunktioner i måltidssituationen. Den första handlade om att lärarna genom en familjär upprepning av organiseringen och strukturen kring måltidssituationen gav många möjligheter till både fysisk och verbalt deltagande hos barnen. Den andra att sammanflödet mellan fysiska och verbala handlingar som är grunden i måltidssituationerna då det kräver kompletterande fysiska handlingar som exempelvis inkluderar redskapen och maten som samtalen kretsar kring. Den tredje nyckelfunktionen var att måltidssituationen även gav möjligheter till en utökad kommunikation som också kunde involvera andra ämnen och idéer utöver måltiden, som både presenterades av läraren men också av barnen. Utöver detta visar det sig i studien att det fanns andra funktioner att notera utöver måltiderna, bland annat en tillåtande atmosfär och de höga nivåerna av engagemang hos barnen, trots att vissa individer hade mer deltagande än andra vid måltiden. Det blev tydligt att en hög nivå av upprepning under de verbala interaktionerna och i den allmänna strukturen och organisationen av måltiden var närvarande och barnen hade även blivit bekanta med rutinerna kring måltiderna.

Under en studie baserad på videoinspelningar av barnen samt semistrukturerade intervjuer med lärarna av Schwartz och Deeb (2021), framgick det hur en måltidssituation med barnen visade sig vara ett effektivt sammanhang för barnens språkutveckling. Lärarna använde upprepade meningar som exempelvis “vill du ha några...?” och “vem vill ha mer?”, vilket i sin tur förstärktes av pekningar och gester. Studien visade på att när lärarna använde dessa metoder i kombination med varandra, så framkallades det liknande rörelser och ord hos barnen. På så vis kunde forskarna se att måltidssituationen var ett ypperligt tillfälle för barnen att få ett grundläggande ordförråd och repetera ord för färger, storlekar, siffror och smaker.

2.3. Litteratursammanfattning

Det sammanfattande resultatet av den tidigare forskningen visar att arbetet med flerspråkighet är någonting som ska implementeras i förskolan. Däremot visar det sig även att många pedagoger som är verksamma inom verksamheten upplever svårigheter kring detta, eftersom de anser att deras egen kunskap inom området brister. Vidare visar även forskningen att de internationella studier som genomförts

inte kan föras över till den svenska förskolan, då villkoren mellan olika länder skiljer sig markant. Forskningen visar även på att arbetet med flerspråkighet vid måltidssituationen kan vara gynnande, då situationen öppnar upp för flera samtal. Däremot visar det sig även här att många förskollärare upplever svårigheter med att hitta främjande måltidsaktiviteter, då kunskapen inte upplevs räcka till.

2.4. Teoretisk utgångspunkt

Nedan presenteras vår valda teori vi använt oss av i den kommande analysdelen, vilket är den sociokulturella teorin. Vidare förklarar vi innebörden av tre stycken teoretiska begrepp som används i analysen. Förklaring kring vad teorin och dess begrepp innebär förklaras utifrån Askland och Sataoen (2014).

Lev Vygotskij var en rysk vetenskapsman och pedagog som efter ryska revolutionen år 1917 valde att ta på sig det huvudsakliga ansvaret för att formulera den kulturhistoriska teorin. Vygotskijs synsätt handlade om den enskilde individens utveckling och hur denna är en del av en omfattande och historisk process. Vad detta innebar var att man skulle se den enskilde individen ur ett sammanhang som var både historiskt och kulturellt för att på så sätt kunna skapa förståelse för människans handlingar, kompetens och beteende. Ett barn föds in i en kulturell gemenskap där det, i samarbete med denna, lägger grunden för sin utveckling.

I den sociokulturella teorin som Vygotskij representerar, så sker människors lärande genom interaktion. Han menade att samtliga högre funktioner hos en individ, som exempelvis språket och tänkandet, har sin utgångspunkt i samspelet mellan människor. Denna typ av utgångspunkt skiljer sig från den traditionella utvecklingspsykologin där man sett den medfödda och inre utvecklingen som en central del, istället för miljön som finns runt omkring. Vygotskij menar på att den sociala samverkan är själva utgångspunkten för tänkandet och språket, istället för att den enbart verkar som en ram. Han menade att samspelet människor emellan har en betydligt mer grundläggande del för både språk och lärande än vad man tidigare fått uppfattningen om. Fokusområdet i det sociokulturella perspektivet är samspelet mellan den enskilda individen och kollektivet, då den interaktion och kommunikation som sker håller en central del som länkar i lärandet. Genom att ta hjälp av olika redskap och hjälpmedel kan den enskilde individen utveckla sig själv, sina tankeprocesser och sin problemlösning på ett sätt som verkar gynnsamt. Det sociokulturella perspektivet menar på att användandet av ett redskap som förmedling av kunskap, är den huvudsakliga delen i en kollektiv handling.

De mentala processerna med sin betoning på språk och tanke, anser Vygotskij ha en stor del inom psykologin. Människor använder språk för att tänka, men en avgörande komponent menade han var det sociala sammanhanget. Genom detta utvecklas både språket och tänkandet på en social och individuell nivå samtidigt. Att applicera den sociokulturella teorin i förskolans praktik är av stor vikt, då en del av utbildningen handlar om att barn ska få möjlighet att utforska sig själva, med och

utan hjälpmedel. Detta kommer i sin tur att gynna problemlösningen hos barnet, dess tankeprocesser samt sitt själv. När barnen får möjlighet att kommunicera med både varandra samt vuxna, så leder det till en stor utveckling i barnens språk och tankesätt.

2.5. Teoretiska begrepp

Vi har valt att ge en förklaring kring dessa begrepp då de är återkommande i analysen.

Den närmaste utvecklingszonen.

Ett annat begrepp ur Vygotskijs sociokulturella teori är den *närmaste utvecklingszonen*. Han väljer att definiera två olika typer av utvecklingsområden hos barn. Det första handlar om den *aktuella utvecklingsnivån* där man kan få se de färdigheter ett barn redan kan utföra, men också kunskaperna som barnet besitter om olika fenomen eller en händelse. På den här nivån har barnet redan etablerat mentala strukturer vid en viss tidpunkt. Vidare utifrån detta sammanhang introducerar Vygotskij då den *närmaste utvecklingszonen*, som då istället riktar in sig på avståndet som finns mellan den redan existerande nivån hos barnet när det kommer till individuell problemlösning, samt den nivå barnet kan nå upp till med hjälp av vägledning från en vuxen eller ett kompetent jämnårigt barn. På denna nivå ligger alltså barnets potential att lära sig. Det finns funktioner och färdigheter här som barnet inte ännu lyckats lära sig, men som det håller på att lära sig. I den närmaste utvecklingszonen ligger även barnets potential för ny utveckling.

Kognitiv självkontroll.

Askland och Sataoen (2014) beskriver att Vygotskij var en stor del av bidragstagandet i det som kallas *kognitiv självkontroll*. Detta innebär att en individ skulle genomgå en utveckling i riktning mot en ökad kontroll samt att individen skulle kunna hantera de egna kognitiva processerna. Genom detta skaffar sig individen olika hjälpmedel och redskap som i sin tur gör att individen under alla steg i utvecklingen har möjlighet att påverka sig själv, sina tankeprocesser och den egna problemlösningen på ett sätt som verkar gynnsamt. Enligt den sociokulturella teorin har språket som ett redskap en nyckelroll. Genom språket kan människan styra sin egen vilja, kontrollera det egna tänkandet samt det yttre beteendet.

Självreglerande process.

Enligt Vygotskij så har språket en så kallad *självreglerande process*, som i sin tur agerar hjälpmedel i barnets problemlösning. Det gäller framförallt under själva planeringen av problemlösningar och inte bara gentemot en kommande problemsituation eller under själva problemlösningen.

3. Metod

Under följande rubrik presenteras uppsatsens forskningsdesign, urval, urvalsprocess och genomförande. Därefter följer studiens tillförlitlighet och motiveringar kring de olika etiska ställningstaganden som studien tagit i beaktning under processens gång och avslutningsvis hur studiens insamlade material har hanterats.

3.1. Metodval

Eftersom denna studie syftar till att ta reda på hur förskollärare arbetar med flerspråkighet under måltidssituationerna valde vi att använda oss av en kvalitativ metod och en semistrukturerad individuell intervju för att kunna ta del av förskollärarnas förhållningssätt och metoder samt de utmaningar som de stöter på i arbetet med flerspråkighet. Denscombe (2017) skriver att en kvalitativ metod riktar sig mot intervjuer och ljudinspelningar. Författaren förklarar att den semistrukturerade intervjun utgår från ett visst ämne och frågor som ska besvaras men att den intervjuade får större möjlighet att tala fritt och utförligt, samt att de får utrymme att utveckla sina idéer och synpunkter. Bryman (2011) skriver att den kvalitativa forskningen fokuserar snarare på ord vid en insamling och analys av insamlat material. Denna undersökningsmetod var relevant för vår studie då individuella semistrukturerade intervjuer gav oss mer konkreta svar och det blev lättare att ställa relevanta följdfrågor utifrån de svar vi fick. Genom att vi använde oss av intervju som metod fick vi också syn på det förskollärarna gav i uttryck för och deras upplevelser kring arbetet med flerspråkiga barn vilket ledde till att vi lättare kunde synliggöra förskollärarnas åsikter. De utmaningar och bristande erfarenheten kring flerspråkighet i förskolan lyftes vilket gav oss möjlighet att ställa viktiga följdfrågor och det blev lättare att föra ett naturligt samtal kring innehållet där vi kunde gå in lite djupare med förskollärarna. Dimenäs (2020) förklarar att fördelen med individuella intervjuer var att det även gick att bygga upp ett förtroende som var ömsesidigt från båda parterna och där man fick ta del av information som är mer personlig.

Denscombe (2017) skriver att med en semistrukturerad intervju ska intervjuaren vara neutral och inte påverka informantens svar. Med denna intervjumetod var all fokus på informanterna och deras sätt att arbeta, förhållningssätt och utmaningar gällande studiens forskningsområde eftersom deras skildringar var av betydelse, var det viktigt för oss att inte avbryta, inflika med våra åsikter eller på något sätt påverka deras svar. En av nackdelarna med intervju som undersökningsmetod var att det krävde en del tid och att hitta dagar och tider som passade båda parterna. Genomförandet i sig tog tid för förskollärarna från barngruppen samt att det krävde mycket efterarbete med transkriberingarna. En annan nackdel kan vara att man istället hamnar på ett sidospår som leder till att diskussionen får mindre relevans. Detta skriver Denscombe som menar på att det är upp till personen som sköter intervjun att se till så att samtalet styrs in på rätt spår.

3.2. Urval

Vår studie utgick från ett målstyrt urval där de personer som skulle intervjuas var legitimerade förskollärare. Vi ansåg att förskollärare var relevant för studien då den handlar om hur förskollärare arbetar med flerspråkighet vid måltiderna. Att använda sig av ett målstyrt urval handlar om att forskaren väljer personer som har relevans till studiens syfte och frågeställningar (Bryman, 2018). Storleken på urvalet behöver vara så pass stor att det går att genomföra en analys av materialet och ett riktmärke är minst åtta deltagare för intervjuerna. Vi valde att ha en urvalsstorlek med 10 förskollärare, dels för att vår tid var begränsad samt att det fanns en viss svårighet med att få tag i förskollärare till vår studie. Vi har intervjuat nio förskollärare från olika städer och förskolor och dessa kommer att benämnas i studien som fsk 1–9.

3.3. Urvalsprocess

Vi bestämde redan från början att vi skulle intervjuva förskollärare i de städer där vi bor, då den ena staden är en mindre bruksort och den andra en större stad. När vi skulle välja ut förskollärare valde vi att skicka ut ett mejl till alla rektorer i den mindre staden så att de i sin tur kunde skicka ut till alla förskollärare i sina områden, sedan hörde de förskollärare som ville delta av sig och därefter bokade vi in tid och plats. För att ta kontakt med förskollärare i den större staden tog vi först kontakt med en av våra handledare. När hen berättade att hen inte hade möjlighet att delta berättade hen att hen kunde fråga runt på sin förskola samt kontakta förskollärare på andra förskolor i samma område. Därefter skickade hen ut deras mejladresser vilket gjorde att vi kunde ta kontakt med dem och fråga om de var villiga att delta på intervju. I den mindre staden hörde tre förskollärare av sig som var villiga att delta på intervjun. Två av dem jobbade på samma avdelning i ett område och den tredje personen jobbade på en annan förskola i ett annat område i kommunen.

Någonting vi fick ha i åtanke under urvalet i den mindre staden var att det är svårare att få tag i deltagare som man helt saknar relation till. De personer vi intervjuade har en av oss tidigare relationer till från tidigare jobb samt praktik. Vår tanke med den mindre staden var att vi ville intervjuva personer från olika förskoleområden i kommunen då det var olika rektorer och förutsättningar och vi lyckades få ihop deltagare från alla utom ett område. Den tredje förskolläraren som intervjuades har en av oss en nära relation till. Vi hörde av oss till hen privat då vi saknade svar från en förskollärare i det området och för att få ihop tillräckligt många deltagare var vi därmed tvungna att börja höra av oss till folk vi kände. Det fanns en intervju inbokad med en fjärde förskollärare som arbetar på en förskola i ett annat område, men tidsbrist och förhinder i verksamheten gjorde att intervjun inte kunde genomföras. Därmed fick vi ihop fyra förskollärare från den mindre staden och fem förskollärare från den större staden. En annan tanke vi hade under urvalet var att vi ville genomföra intervjuer med förskollärare som arbetar med olika åldrar, det vill säga både med yngre barn (1–3) samt äldre barn (3–5).

3.4. Genomförande

Vi valde att skicka med ett informationsbrev (se bilaga 2) där studiens syfte och forskningsetiska principer framgick och en samtyckesblankett i mejlet så att förskollärarna kunde läsa igenom vad som gällde innan de beslutade sig för om de ville delta eller inte. I brevet framgick det även att förskollärarna kunde välja om de ville intervjuas på plats eller digitalt över online verktyget zoom. Av de nio intervjuerna som genomfördes skedde två på plats på förskolan, fyra över telefonen, en på online verktyget Teams samt två över zoom. Då en del av förskolorna använde Teams hade förskollärarna ingen erfarenhet av zoom och kände sig därför bekvämare med Teams, därav fick intervjuerna ske över Teams och vi anpassade oss för att informanterna skulle känna sig trygga. Enligt Lo Iacono m.fl. (2016) finns det både fördelar och nackdelar med att använda sig av onlineverktyg under samtal. En nackdel kan vara att det kan vara svårt att skapa sig en personlig kontakt med intervjupersonerna då man inte befinner sig i samma rum. Dock kan det vara en fördel då ett samtal över onlineverktyg kan leda till att personen i fråga känner sig mer bekväm, vilket i sin tur kan leda till att intervjun blir längre.

Vi valde att dela upp oss under intervjun då vi bor i olika städer. På grund av nätverksproblem var vi tvungna att genomföra ett par av intervjuerna över telefon. Bryman (2011) nämner några av fördelarna med telefonintervjuer, vilket är att intervjuaren sparar tid och tilläggsavgifter som ingår i att ta sig till olika platser för att intervjua. En annan fördel som författaren nämner med telefonintervju är att respondentens svar påverkas mindre av intervjuarens, bland annat, kön, ålder, etnisk bakgrund och klass samt kan känna sig mindre spänd och nervös när intervjun sker på distans och inte fysiskt.

Då vi bor i olika städer och för att få möjlighet att genomföra intervjuerna så fort som möjligt, såg vi det som ett hinder om vi skulle behöva sitta och åka ca en timme fram och tillbaka mellan städerna. Då vi hade ett mer flexibelt schema än förskollärarna valde vi en tidpunkt som utgick från deras önskemål. Vi hade förberett nio olika frågor (se bilaga 1) rörande arbetet med flerspråkighet vid måltidssituationerna och valde att skicka frågorna i förhand till en förskollärare som bad om att få se dem. Vid intervjutillfället valde vi att säkerställa så att förskollärarna läst igenom informationsbrevet, om de ger sitt samtycke för intervjun samt vad syftet med studien var. Vi valde att be om samtycke om att spela in intervjuerna innan vi satte igång för att vi senare skulle kunna transkribera och analysera det inspelade materialet. Vi hade planerat att intervjuerna skulle ta ca 30 minuter och de tog i realtid mellan 15–30 minuter att genomföra. Vi spelade in materialet på våra privata, lösenordsskyddade telefoner för att obehöriga inte skulle komma åt materialet samt att inspelningarna raderades när transkriberingen var gjord och resultatet var färdigställt.

Tabell 1.

Tabellen visar bakgrundsinformation för respektive förskollärare som deltagit i studien samt var intervjun tog plats.

Förskollärare	Ålder	Verksamma år	Arbetsomfattning	Intervjuplats
Fsk 1	35 år	13 år	100%	Telefon
Fsk 2	37 år	7 år	100%	Teams
Fsk 3	49 år	27 år	100%	Telefon
Fsk 4	58 år	35 år	100%	Telefon
Fsk 5	63 år	43 år	80%	Telefon
Fsk 6	25 år	2,5 år	100%	Zoom
Fsk 7	28 år	3,5 år	100%	På plats
Fsk 8	28 år	6,5 år	100%	På plats
Fsk 9	36 år	11 mån	100%	Zoom

3.5. Analysmetod

Vi valde att dela upp intervjuerna för att effektivisera den begränsade tidsperioden vi stod inför. Vi valde även att transkribera de intervjuer vi själva genomfört då vi ansåg att detta skulle vara en enklare metod än om vi transkriberat varandras. Vi tog även beslutet att pseudonymisera intervjupersonerna redan i transkriberingen och tilldela dem nummer mellan 1–9. I den kommande analysdelen kommer vi att benämna förskollärarna som fsk 1–9. Under transkriberingen fick vi pausa flertalet gånger för att säkerställa att vi fick med allt och inte gick miste om någon viktig information. Delar som var irrelevanta till studien valde vi att ignorera i transkriberingen, exempelvis om förskollärarna började prata om annat som inte rörde studien som exempelvis information om deras privatliv samt att vi valde att inte skriva med uttryck som exempelvis “eeh”, “hmm” och så vidare. Samt att vi även valde att skriva ner transkriberingen i korrekt grammatisk svenska, det vill säga att vi ändrade vissa av deras meningar samt lade till ord som “och” och “så”.

Vi har i vår studie valt att använda oss av en narrativ analys för att analysera den data som framkommit, som enligt Denscombe (2016) hänvisar till en berättelse som sker i form av bland annat intervjuer. Förskollärarna har i studien fått beskriva på vilket sätt de arbetar, vilket vi sedan i resultatdelen skrivit som en berättelse utan underrubriker. Det finns ett antal krav som behöver uppnås för att det ska bli en

narrativ analys: *Ha ett specifikt syfte*. Vårt syfte med studien var att ta reda på hur förskollärare väljer att arbeta med flerspråkighet under måltidssituationerna i förskolan. Vi satte oss ner tillsammans och utformade intervjufrågor som kunde framkalla resultat vi kunde koppla till vårt syfte med studien. *Innehålla en handling som sammanlänkar det förflutna med det nuvarande*. Det vanligaste är att det finns en form av tidsmässig utveckling eller förändring där händelser som har skett kan kopplas till händelser som sker nu. Genom att respondenterna skildrar sina erfarenheter och länkar ihop det nya med det gamla så kan vi få syn på en förändring utifrån samhällets utveckling. Vi kopplade ihop det som sades i intervjuerna som är de nutida händelserna, med forskning från tidigare år. *Involvera människor*. Temat behöver ha ett mänskligt inslag som hänvisar till känslor och erfarenheter i olika sociala händelser samt i kontext till den mänskliga interaktionen. Vi har mänskliga inslag i vår studie då vi genomför intervjuer med olika förskollärare. De har fått berätta sina känslor och erfarenheter kring att arbeta med flerspråkighet kring måltiderna, exempelvis beskriver en av förskollärarna att de arbetar gruppvis vid måltiderna för att alla barn ska inkluderas.

3.6. Tillförlitlighet

Studiens tillförlitlighet har utgått från fyra delkriterier som Bryman (2018) nämner, vilket är *trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet* samt *styrka och konfirmera*. I vår studie har vi tagit hänsyn till *trovärdighetskravet* genom att resultatet som har visat sig i studien har genomförts enligt de kriterier som Bryman (2018) skriver om. Vid varje intervju har vi upprepat frågan när informantens svar har varit vag eller på något sätt varit svårbegriplig, när informanten inte har uppfattat frågan samt att vi har tydliggjort frågan. Detta gjorde vi för att vi skulle få möjlighet att förstå informantens svar på ett mer riktigt och korrekt sätt och att de skulle få möjlighet att förtydliga sina svar. Vi har tagit hänsyn till *överförbarheten* genom att studiens urval och genomförande har beskrivits djupgående för att andra som vill, ska kunna genomföra studien på samma sätt, men att det inte behöver ge samma resultat som vår studie. I studien har vi även uppmärksammat *pålitligheten* och därmed redovisat och redogjort för de faser som har uppstått under studiens forskningsprocess.

Under studiens gång har vi haft en handledare som har granskat vår studie och kurskollegor som har gett respons på studien under kursens gång för att kunna säkerställa att studiens kvalitet är hållbar samt för att kunna utveckla den vid eventuella oklarheter eller otillräcklighet. Under arbetets gång har vi noga beskrivit och redogjort för studiens metod. I studien har vårt syfte och frågeställning varit fokuset och vi har inte på något sätt påverkat resultatet som visat sig med slutsatserna genom våra personliga åsikter. Vi har tagit hänsyn till kriteriet att *styrka och konfirmera* genom att vi har transkriberat intervjuerna ärligt och informanternas svar har inte fått påverka oss eller våra personliga åsikter på något sätt.

3.7. De forskningsetiska principerna

Vi valde att utgå från Vetenskapsrådet (2017) och deras riktlinjer kring de forskningsetiska principerna samt Samhällsvetenskapliga metoder av Bryman (2018). Enligt Vetenskapsrådet handlar forskningsetik om hur informanter behandlas under forskningen samt hur de ska skyddas mot skador och kränkningar som kan uppstå. Studien vi har genomfört utgick från de fyra forskningsetiska principerna som beskrivs av Bryman och Vetenskapsrådet. Dessa bör beaktas i en studie och är *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* samt *nyttjandekravet*. Genom att vi informerade deltagarna innan intervjun ägde rum genom ett informationsbrev (se bilaga 2) som skickades ut i samband med förfrågan om deltagande, tog vi *informationskravet* i beaktning. I informationsbrevet som skickades ut beskrev vi vilken typ av studie som skulle genomföras, att det var frivilligt att delta samt att de närsomhelst under processens gång har möjlighet att avbryta sin medverkan utan att behöva uppge en anledning och utan konsekvenser (Bryman, 2018; Vetenskapsrådet, 2017).

Samtyckeskravet togs i beaktning genom att vi i informationsbrevet förklarade tydligt att det var frivilligt att delta, att de hade möjlighet att avbryta utan konsekvenser och utan att behöva uppge anledning samt att vi i samband med informationsbrevet även skickade ut en samtyckesblankett. När intervjun genomfördes fick informanterna skriva under samtyckesblanketten med datum och namnunderskrift. Vi upprepade även frågan innan intervjun om informanterna gav sitt samtycke till att delta i studien, innan vi gick vidare.

Vi har tagit *konfidentialitetskravet* i beaktning genom att gett information till deltagarna att deras personuppgifter och materialet enbart kommer att behandlas av oss som är behöriga inom studien samt att alla uppgifter kring deltagarna behandlas konfidentiellt (Bryman, 2018). Vi valde även att informera deltagarna om att den slutgiltiga studien kommer att publiceras i DIVA efter att den godkänts. *Nyttjandekravet* togs i beaktning genom att vi enbart använt det insamlade materialet och uppgifterna till studiens syfte, vilket vi även informerat våra deltagare om. Inför intervjuerna förklarade vi för deltagarna att intervjuerna kommer att spelas in via röstinspelning på våra privata mobiler och att materialet kommer att raderas när arbetet är slutfört. Skulle obehöriga få tillgång till materialet hade vi tagit ett beslut om att deltagarna därefter skulle få välja om de fortfarande var villiga att delta i studien eller om de ville avbryta sin medverkan. Ett etiskt dilemma som kunnat uppstå vid de digitala intervjuerna är om en obehörig fått tillgång till den länk vi använt oss av i Zoom och Teams. För att förhindra detta delades länken till det låsta rummet privat mellan parterna och då vi stod som värdar för mötet, kunde vi därmed godkänna vem som kom in i mötet. Vi undvek även att spela in intervjun på plattformarna, utan använde oss enbart av röstinspelning på mobilerna. Vidare

valde vi också att ändra citaten i resultatdelen till ett grammatiskt korrekt språk och på så sätt strävade vi efter konfidentialitet.

4. Resultat

Nedan redovisas studiens resultat anknutet till studiens syfte och frågeställning. Resultatet sammanställs i en huvudrubrik. Rubriken: *På vilket sätt arbetar förskollärare med flerspråkighet under måltidssituationerna på förskolan?*

Resultatet beskriver hur förskollärarna förhåller sig till flerspråkighet under måltiderna, vilka metoder de använder för att främja språket för alla men i synnerhet flerspråkiga barn samt vilka utmaningar de kan stöta på att jobba med flerspråkighet. För att behålla anonymiteten kommer förskollärarna att namnges som fsk 1–9 i citaten i resultatet. Då vi har valt att enbart utgå från en frågeställning, har vi valt att inte dela upp resultatdelen.

Resultat från intervjuerna visar att förskollärarna väljer att använda sig av olika metoder och verktyg för att förstärka sin kommunikation med barnen, exempelvis tecken som stöd (TAKK), pekkartor (bildstöd), fokusord på barnens språk samt att de räknar på barnens språk. Förskollärarna använder ramsa innan måltiderna och använder i samband med det tecken som förstärkning. Barnen får ofta möjlighet att välja vilket språk de vill räkna på men då det oftast blir så att de väljer samma hela tiden, har förskollärarna även valt att gå in och styra med jämna tillfällen för att alla språken ska inkluderas. Med de äldre barnen använder man ett mer utvecklat språk för kommunikation, medan man med de yngre barnen håller det enkelt som exempelvis med ord för mjölk och vatten. Det visar sig också i resultatet att förskollärarna vid måltiderna använder ett expansivt språk, där man talar om andra situationer som skett under dagen samt benämner allting vid namn. Förskollärare 4 menar på att hen inte ser några problem med bildstöd och att det är ett bra verktyg, men att hen personligen istället väljer att använda mer konkreta handlingar, exempelvis att visa upp en smörgås istället för att peka på en bild.

Fsk 1: *”På vår förskola är det så himla naturligt att det är en del av det vi använder oss av, vi använder oss av det på hela förskolan och i alla grupper, så jag skulle inte kunna säga att det är ett tillägg, då det är så himla naturligt för oss just nu att vi använder oss av det.”*

Förskollärare 7 och 8, som arbetar på samma avdelning, berättar också att de tänkt barnens platser vid matbordet, beroende på vilket stöd barnet är i behov av. Exempelvis har de placerat ett barn framför pedagogen för att pedagogen på så sätt ska kunna vara mer tydlig med tecken samt munnens rörelser. Vidare förklarar de att de gärna utmanar barnen genom att barnen själva ska få be om grönsaker eller mjölken, exempelvis genom att säga ”kan du skicka mjölken till mig, tack?” Förskollärarna förklarar också att barnen ska få en chans och att de inte ger barnen svaren direkt, utan snarare är avvaktande för att se om barnet tar eget initiativ till att

använda språket, med eller utan gester. Vidare förklarar en av förskollärarna att de även använder sig av transspråkande, det vill säga att om barnet inte hittat ordet på ett språk så erbjuder man barnet att säga det på sitt andraspråk.

Resultatet visar att de flesta av förskollärarna arbetar med flerspråkighet på gruppnivå under måltiderna, genom att exempelvis säga matramsa och räkna ner på ett visst språk. Förskollärare 7 förklarar att de i största mån gör det på individnivå men att man behöver ta hänsyn till gruppkonstellationerna vid måltiderna. Hen förklarar att det är konstanta överväganden som måste tas hänsyn till. Förskollärare 9 berättar att hen inte använder specifika modersmål vid måltiderna utan att de använder det svenska språket utifrån barnens kunskap och engagemang, med stöd av tecken. Förskollärare 4 berättar att det finns ett specifikt barn som alltid är placerat bredvid pedagogen, för att underlätta kommunikationen och ge stöd genom att avläsa kroppsspråket för att ta reda på barnets behov.

Fsk 6: "Det blir ofta på gruppnivå eftersom alla sitter tillsammans vid bordet och alla barn ska vara inkluderade."

Fsk 2: "Ju fler metoder man använder desto bättre tänker jag att det är för deras egna språkutveckling. Sen kan det absolut vara specifikt om man märker att ett barn behöver lite extra stöd [...] men vi försöker använda det med alla så att det inte är något som utmärker ett specifikt barn."

Resultatet visar på att de metoder som anses vara mest främjande är de som planerats i förväg. Förskollärare 8 förklarar att de har en liten ordbank på barnens språk som kan användas, men att om det sker mer spontant kan det ibland vara svårare att använda korrekta ord och begrepp om man inte lärt sig dessa utantill. Vidare förklarar förskolläraren också vikten av att göra det lustfyllt för barnen och tillåta transspråkande. Vidare visar resultatet att bildstöd i kombination med TAKK verkar vara en väldigt gynnsam metod då det är någonting som barnen verkligen tagit till sig oavsett ålder. Förskollärare 7 som arbetar på en avdelning med 3–5 åringar beskriver att någonting som varit speciellt gynnsamt vid måltidssituationerna, är att inte servera barnen utan att de får använda sitt eget språk till att kommunicera det de vill ha. Ett annat resultat som visat sig i studien är att flertalet förskollärare ser det som främjande att man som pedagog samtalar mycket med barnen, ställer öppna frågor och på så sätt ge barnen möjlighet att uttrycka sig och söka efter ord samt att man håller ögonkontakt.

Fsk 7: "Som pedagog måste man våga ta för sig och prata för att på så sätt vara en förebild för barnen".

Det arbetssätt som främjar minst enligt majoriteten av förskollärarna, är det egna förhållningssättet. Eller snarare om man inte vågar ta för sig, fastnar i tankebanan om att man bara ska prata svenska samt den egna begränsningen i sitt egna språk.

Att man inte vågar försöka tala barnens språk och benämna olika ord för att man är rädd för att göra fel. Även att man inte lyssnar och är lyhörd för det barnen säger, att man inte visar ett intresse för det barnen uttrycker. Förskollärare 1 förklarar att de använt sig av Elsa-modellen, som ingår i ett språkprogram, där de filmat sig själva i måltidssituationen med barnen. Efteråt har de satt sig ner tillsammans och reflekterat över sitt förhållningssätt och satt upp mål inom området flerspråkighet men även språk överlag som de kan vidareutveckla. Detta är en metod de upplevt varit väldigt främjande, framförallt under måltidssituationerna.

Resultatet visar på att förskollärarna saknar resurser i verksamheten. Det handlar om allt från modersmålsstödjare till digitala appar som kan användas för korrekt översättning av ord och begrepp. Den gemensamma nämnaren är att förskollärarna känner sig otillräckliga i sina egna kunskaper och att de gärna fått ta del av fler verktyg och utbildningar för att förstärka sin egen språkutveckling. Förskollärare 8 berättar också att de gärna tar hjälp av vårdnadshavare men att det blir svårt att vara spontan när man inte har tillgång till fler verktyg. Det finns bra verktyg men den mindre kommunen väljer att inte köpa in dem till sin personal.

Resultatet visar på att förskollärarna tar hjälp av vårdnadshavare genom att dela ut formulär där de får fylla i vilka språk de talar hemma samt vardagliga begrepp. Barnens olika språk ses som en tillgång i verksamheten och uppmuntras till att använda sina språk. Samtidigt bjuder man in de andra barnen att använda sig av varandras språk och att barnen får möjlighet att lära sig av de andra. Förskollärare 8 förklarar att det ibland kan vara svårt med olika begrepp och ord då det finns många olika dialekter inom de olika språken, där orden betyder olika saker. Man använder sig av Polyglutt för att lyssna på böcker på barnens olika språk samt att fokusord på de olika språken sitter uppsatta över hela avdelningen och inte bara vid måltiderna. Vidare firar man olika nationaldagar där man fokuserar på landets språk och flagga. Förskollärare 3 förklarar att de även involverar barnen genom att titta på de olika länderna som finns representerade i barngruppen på en jordglob. Förskollärare 5 förklarade att de sjunger "Broder Jakob" på olika språk samt läste sagor på olika språk för barnen. Personalen har även ritat en bok med stöd av en tolk som visats för vårdnadshavarna där information kring vad de ätit under dagen finns. Förskollärare 1 förklarar att de lyfter bokstäver på olika språk och betonar att de låter annorlunda och ser annorlunda ut.

Fsk 1: "Vi försöker prata och lyfta det här med att vi är stolta över där vi kommer ifrån, dela med och lära varandra om olika språk och att vi är stolta över det."

Det genomgående resultatet av intervjuerna är att det är den egna begränsade kunskapen som skapar utmaningar för arbetet med flerspråkighet. Förskollärare 8 förklarar att det tack vare detta är väldigt svårt att vara spontan och att man hela tiden behöver förbereda sig innan. Förskollärare 7 berättar också att det är frustrerande för framförallt barnen, men även för de vuxna, att inte kunna göra sig

förstådda. Hen förklarar att man inte kan lita på Google Translate vid alla tillfällen och att det därmed hade varit bättre med ett mer utvecklat verktyg som fungerat bättre. Resultatet visar också att flera förskollärare upplever svårigheter kring att beskriva maten med tecken och verbalt, när man inte har kunskaper inom det aktuella språket. Det går inte att vara lika nyanserad men att de gärna försöker och att man gör så gott man kan med de verktyg man har, exempelvis miner och gester. Fsk 2: *”Tiden räcker inte till då de små barnen runt måltiden ofta är ledsna, hungriga och trötta. På grund av detta upplever jag att det inte är tillfälle att arbeta med flerspråkighet vid måltiderna.”*

Resultatet av studien visar på att förskollärarna upplever att en viss kunskap i barnens språk leder till en främjande språkutveckling hos barnen. Förskollärare 7 och 8 arbetar på samma avdelning och resultatet av intervjuerna visade på att de refererade till samma barn. De båda förklarade att barnet tidigare inte velat prata sitt modersmål alls men att barnet nu visar stort intresse för de fokusord som sitter uppsatta vid måltiderna och att barnet visar stort engagemang i att vilja använda sitt språk.

Fsk 8: *”Måltiden blev lustfylld och barnet berättade att ”men jag säger kanapka (smörgås) på polska hemma!”*

Detta har man sedan kunnat bygga vidare på genom att använda barnet i översättningar av ord, exempelvis ”hur säger du mjölk hemma på ditt språk?” Förskollärarna berättar också att man kan se på barnens kroppsspråk hur de upplever situationen när pedagogerna talar deras språk. Förskollärare 6 och 9 som arbetar med mindre barn berättar att de inte kan komma på en specifik situation men att det vid måltiderna märks att barnen tagit till sig av begrepp som exempelvis varmt och kallt, mycket eller lite samt tecknen för de ord barnen söker.

Majoriteten av deltagarna i studien svarade att det finns en samsyn. Resultatet visar att förskollärarna 7 och 8 upplever att det finns samsyn i arbetslaget på deras avdelning, då båda arbetar på samma avdelning. De förklarar att de alltid kommunicerar med varandra samt med barnen och att alla är överens om att arbeta med bildstöd. Förskollärare 7 berättar att den andra är SKUA-utvecklare (språk och kunskapsutvecklande arbetssätt) och att detta har bidragit till ökad kunskap i arbetslaget. Alla på avdelningen har grundutbildningen i SKUA vilket också har lett till en ökad samsyn. Förskollärare 6 berättar att hen inte upplever någon samsyn alls i arbetslaget, dels på grund av de är nya med varandra. Hen förklarar att det finns många idéer och tankar men att hen själv behöver se till så att det genomförs, annars händer ingenting. Förskollärare 1 upplevde att på grund av roterande personal så är det svårt att skapa samsyn i arbetslaget, vilket beror på alla olika erfarenheter, utbildningar och arbetssätt. Alla har inte samma tankesätt kring flerspråkighet vilket leder till att tillvägagångssättet skiljer sig.

Fsk 6: *”Det är bara att gå hit och överleva dagen”.*

Resultatet visar på att förskollärarna mer än gärna tar hjälp av vårdnadshavare när det kommer till flerspråkighet. Förskollärare 9 förklarar att det ibland kan vara ett barn som säger någonting på sitt språk som personalen inte förstår, och då kan man vid tambursituationen fråga vårdnadshavarna om de vet vilket ord barnen menar. Förskollärare 6 förklarar att de gärna vill fråga vårdnadshavare kring vad barnen äter hemma, då måltiderna på förskolan ibland skiljer mycket från den mat barnen äter hemma. Hen förklarar att den informationen kan leda till mer samtal och diskussioner kring måltiden.

Fsk 4: *” Ja, det måste man för mat är en ganska viktig del så man pratar mycket om maten och vad barnen har ätit, man förklarar vad det är för mat och vårdnadshavarna får hjälpa till på sitt språk att prata med barnet och förklara vad det var för mat, så absolut tar vi hjälp av vårdnadshavarna.”*

Förskollärare 8 förklarar att de lämnar ut formulär där vårdnadshavarna får fylla i olika ord och att man senare lyfter detta med barnen. Många vårdnadshavare blir jättegglada medan andra ifrågasätter varför de behöver ha sådan information när det ska talas svenska i förskolan. Förskolläraren berättar då att ger man vårdnadshavarna en förklaring kring varför och vad syftet är, så brukar vårdnadshavarna istället uppskatta det. Förskollärare 7 på samma avdelning berättar också att de brukar ta det muntligt i hallen, då formulären de lämnar ut inte alltid kommer tillbaka. I och med att det finns så många olika dialekter, förklarar förskolläraren att det istället är enklare om man tar det muntligt. På så sätt får personalen reda på hur ordet uttalas, även om stavningen inte är korrekt. Förskollärare 5 uttrycker att det inte är hens roll att lära barnen deras språk, att det inte är modersmålsundervisning utan att hens roll mer är att ge vårdnadshavarna stöd i hur viktigt det är att de pratar sitt modersmål med barnen. Men att barnen ska få känna att hen tycker att det är viktigt och bra att de kan sitt modersmål, tycker det är spännande och också gärna vill lära sig deras språk.

4.1. Resultatsammanfattning

För att sammanfatta det resultat vi fått fram, så kan man se att det finns en stark vilja hos de flesta förskollärare att arbeta med flerspråkighet. Däremot visar det sig även att de upplever svårigheter kring hur man kan arbeta, då deras kunskap inom ämnet kändes begränsad. Dessutom visar också resultaten att förskollärarna försökt implementera olika verktyg och metoder för att främja barnens språkutveckling, exempelvis som TAKK och bildstöd. Dessa metoder var ett genomgående resultat från alla de intervjuer som genomfördes. Många av förskollärarna väljer också att ta hjälp av barnens vårdnadshavare för att lättare kunna skaffa sig grundläggande kunskaper i barnens språk.

5. Analys

Nedan presenteras den analyserade studiens resultat utifrån den sociokulturella teorin av Lev Semjonovitj Vygotskij. Vi valde att analysera utifrån den här teorin då den utgår från kollektivet i lärandet samt att teorin handlar om språkets betydelse för den egna utvecklingen. Verksamhetens arbete med flerspråkighet är någonting som framkommer i läroplanen för förskolan (lpfö18) samt att det framgick tydligt under intervjuerna att förskollärarna lade stor vikt vid att arbeta med barnens språk.

5.1. Förskollärares arbete med flerspråkighet vid måltider

I resultatet framkommer det att förskollärarna väljer att använda sig av olika hjälpmedel för att förstärka kommunikationen med barnen vid måltiderna vilket Askland och Sataoen (2014) skriver om att man lär sig i samspel med andra. Detta berättade förskollärarna om att mycket av undervisningen kring flerspråkighet vid måltiderna sker på gruppnivå.

5.1.2. Kognitiv självkontroll

En del av utbildningen i förskolan handlar om att barn ska ges möjlighet att utveckla sina egna tankeprocesser, sin problemlösning och utvecklandet av det egna jaget. Vygotskijs teori bygger på kognitiv självkontroll, som innebär att barnet får möjlighet att utveckla en större kontroll och genom detta kunna behärska de egna kognitiva processerna. Genom språket får barn förutsättningar att kunna kontrollera det egna tänkandet, att skapa förmågan till viljestyrka samt det egna yttre beteendet. Begreppet kognitiv självkontroll kan också likna det förskollärarna berättade om hur de utmanar barnen till att använda sitt språk, med eller utan hjälpmedel. Förskolläraren förklarar att de gärna avvaktar för att se om barnen tar eget initiativ till språk, vilket vi kan se att den sociokulturella teorin säger att språket är av stor vikt i utvecklandet av barns psykiska processer.

5.1.3. Den närmaste utvecklingszonen

Det mest utmärkande i den sociokulturella teorin är vikten av social samverkan där samspelet mellan människor är grundläggande för språkbruket. Detta framkom i resultatet som menade att förskollärarna ser det som främjande i barnens språkutveckling om pedagogerna samtalar med barnen och ställer öppna frågor. Detta ger i sin tur barnen möjlighet att uttrycka sig samt söka efter ord, vilket är det Vygotskijs teori om den närmaste utvecklingszonen beskriver. Detta begrepp handlar om det avstånd som finns mellan den redan existerande nivån hos barnet gällande individuell problemlösning, och den nivå barnet kan nå med hjälp av vägledning från en vuxen (Askland & Sataoen, 2014). Vi kan likställa detta med det förskollärarna beskrev om att de vid måltidssituationerna inte serverar barnen, utan låter barnen använda sitt eget verbala språk för att kommunicera sina behov. Förskollärarna förklarade också att de satt ett barn som behöver extra stöd bredvid sig vid

måltiderna, för att ge barnen hjälpmedel i sin utveckling, vilket vi också kan likställa med vår tidigare koppling.

5.1.4. Självreglerande process

Vygotskij menar även att den mänskliga aktiviteten är utgångspunkten i ett kollektiv. Detta innebär att barnet är en konstant del av en gruppaktivitet, och att barnet senare tar efter ett beteende eller vissa handlingar och utför dem på egen hand. Detta kan vi likna med det förskollärarna berättade gällande hur de tar vara på den mångfald som finns i barngruppen. Resultatet av studien visade på att barnens språk ses som en tillgång i verksamheten och att de hela tiden uppmuntras till att använda sina språk. Genom detta bjuder man in de andra barnen i barngruppen att använda varandras språk och lära sig av varandra. Förskollärarna beskrev också att de låter barnen använda sig av transspråkande, det vill säga att barnet får använda ett ord på det egna språket om de inte finner rätt ord på svenska. Detta kan vi likställa med det Vygotskij menar, att vårt språk har en process som verkar självreglerande. Med hjälp av det inre talet så kan barnet styra, vägleda och organisera den egna problemlösningen. Genom att använda språket på detta sätt lyfts barnets handlingar till en nivå där beteendet är mer målinriktat.

6. Diskussion

Nedan kommer en diskussion om resultatet att presenteras. Resultatet är refererat till den tidigare forskningen och har studiens syfte och frågeställning som utgångspunkt. Därefter följer en metoddiskussion där vi diskuterar kring den metod vi valt och dess konsekvenser.

6.1. Resultatdiskussion

Studiens syfte är att undersöka förskollärares arbete med flerspråkighet vid måltidssituationer. I det här avsnittet diskuterar vi vad som har framkommit i studien i relation till vår frågeställning som lyder: *Hur arbetar förskollärare med flerspråkighet under måltidssituationerna på förskolan?*

Resultatet visar att förskollärarna ser barnens olika språk som en tillgång i verksamheten och att barnen uppmuntras till att använda sig av sina språk. Svensson (2012) skriver att förskolan har en viktig roll när det kommer till att stödja barnens språkutveckling. Vidare skriver författaren att bedrivandet av en inkluderande verksamhet handlar om att de flerspråkiga barnen känner att deras modersmål är en tillgång i den vardagliga verksamheten.

Resultatet av intervjun visade vidare att förskollärarna bjuder in de andra barnen att använda sig av varandras språk och att barnen då får möjlighet att lära av varandra. Svensson (2012) beskriver också att det är upp till pedagogerna att se till så att miljö

och situationer på förskolan inger trygghet hos barnen och där intresset för att utveckla sin språkförmåga ökar.

Förskollärarna läser även sagor på olika språk tillsammans med barnen samt lyssnar på olika sånger på olika språk, bland annat "Broder Jakob". Detta kan kopplas ihop till det Kultti (2012) skriver, vilket är att en inbjudande miljö tillsammans med olika föremål ökar möjligheten för barnen att delta, kommunicera och skapa olika lekar. Författaren menar även att när barn ges möjlighet att använda lekmaterial i olika typer av aktiviteter, så leder detta till samtal, rollekar, ökad fantasi samt att varaktigheten i leken ökar. Studiens resultat visade även på att flertalet förskollärare ser det som främjande att som pedagog samtala mycket med barnen, att man ställer öppna frågor som leder till att barnen ges möjlighet att söka efter ord och uttrycka sig samt vikten av god ögonkontakt.

Svensson (2012) skriver att barnens förmåga i både det svenska språket och modersmålet ska uppmuntras. Det är upp till pedagogerna att säkerställa att barnen får stöd och uppmuntran i sina tillvägagångssätt gällande att uttrycka sig. Resultatet visar på att förskollärarna saknar stöd i verksamheten. Det handlar om allt från modersmålsstöd till digitala appar som kan användas för korrekt översättning av ord och begrepp. Lindgren Eneflo och Fredriksson (2019) beskriver att det ur deras studie framkom att viljan kring att arbeta med, uppmärksamma och stimulera barns modersmål är stor, men att det finns många osäkerheter kring det. Den gemensamma nämnaren är att förskollärarna känner sig otillräckliga i sina egna kunskaper och att de gärna fått ta del av fler verktyg och utbildningar för att förstärka den egna språkutvecklingen. Det finns bra verktyg men den mindre kommunen väljer att inte köpa in dem till sin personal. Putjatas (2018) studie visade att en skiftning i den pedagogiska handlingen inte blev möjlig förrän efter att praktisk information gällande metoder för språkfrämjande och flerspråkighet blev erbjudet, prövat, diskuterats samt reflekterat över. Författaren skriver också att vikten av att inkludera en flerspråkighet i lärarutbildningen är stor för att man genom detta ska kunna utforma en verksamhet som även vänder sig mot flerspråkighet.

Det finns frustration hos barnen och de vuxna när det inte går att göra sig förstådd. I studien som Haukås (2015) gjorde, framgick det att även om lärarna i studien gärna vill uppmuntra sina elever så upplevde de svårigheter att göra det fullt ut. Detta på grund av att lärarna inte var tillräckligt bekanta med barnens modersmål. I studien framtagen av Lindgren Eneflo och Fredriksson (2019) berättar pedagogerna att även de som har lång erfarenhet inom förskolans verksamhet, börjar tvivla på sin egen arbetskompetens.

Resultatet från intervjuerna visade på att förskollärarna mer än gärna tar hjälp av vårdnadshavare när det kommer till arbetet med flerspråkighet. Många vårdnadshavare blir glada över detta medan andra ifrågasätter varför de behöver ha

sådan information när det ska talas svenska i förskolan. Förskolläraren berättar då att ger man vårdnadshavarna en förklaring kring varför och vad syftet är, så brukar vårdnadshavarna istället uppskatta det. Detta kan relateras till det Lindgren Eneflo och Fredriksson skriver i sin studie att även om intresset för andra språk och kulturer finns, så är det framförallt det svenska språket som ska ta plats i förskolan. Strategierna ska ge möjlighet och förutsättningar för att ha en mer inkluderande praktik där alla barns modersmål får ta plats i förskolans dagliga praktik, då kommer det ideologiska dilemmat och osäkerheten kring om arbetet utförs rätt utvecklas mer och det blir en inkluderad praktik.

Förskollärarna uttryckte i resultatet att barnen ska få känna att det är viktigt och bra att de kan sitt modersmål, tycker att det är spännande och gärna vill lära sig deras språk. Detta kan relateras till det Wedin och Rosén (2021) skriver i sin studie om att det är lärarens skyldighet att synliggöra barnens utmaningar med språket och hitta metoder som kan främja deras språkliga färdigheter. Författarna menar att barnen behöver använda det svenska språket för att kunna samtala med andra men att lärarna behöver uppskatta den mångfald som barn för med sig eftersom att det är av vikt för förskolan. Wedin och Rosén menar i sin studie att det är tydligt att lärarna tycker att svenskan är språket som ska talas i förskolan men att andra språk och resurser till flerspråkighet behöver lyftas fram.

Resultatet visar att de flesta av förskollärarna arbetar med flerspråkighet på gruppnivå under måltiderna och de uttryckte att de i största mån gör det på individnivå men att de behöver ta hänsyn till gruppkonstellationerna vid måltiderna. Detta kan relateras till det Skans (2011) nämner i sin studie om att storleken på gruppen har stor inverkan på möjligheterna för kommunikation och därav väljer pedagogerna oftast att arbeta med barns språkutveckling i större grupper, vilket leder till en minskad möjlighet för pedagogerna till enskild kommunikation med barnen. I resultatet förklarar förskollärarna att de använt sig av Elsa-modellen, som ingår i ett språkprogram, där de filmat sig själva i måltidssituationen med barnen. Efteråt har de tillsammans i arbetslaget reflekterat över sitt förhållningssätt och satt upp mål inom området flerspråkighet men även språk överlag som de kan vidareutveckla.

Detta är en metod som de upplevt varit väldigt främjande, framförallt under måltidssituationerna. Detta kan kopplas till den studie som genomförts av Kultti (2014) där observationer och videoinspelningar är de metoder som använts och visade sig ha några nyckelfunktioner i måltidssituationen.

Den första handlade om att lärarna genom en familjär upprepning av organiseringen och strukturen kring måltidssituationen gav många möjligheter till både fysisk och verbalt deltagande hos barnen. Den andra att sammanflödet mellan fysiska och verbala handlingar som är grunden i måltidssituationerna då det kräver kompletterande fysiska handlingar som exempelvis inkluderar redskapen och maten som samtalen kretsar kring. Det kan också relateras till studien som gjordes av

Schwartz och Deeb (2021), där videoinspelningar av barnen samt semistrukturerade intervjuer med lärarna framkom hur en måltidssituation med barnen visade sig vara ett effektivt sammanhang för barnens språkutveckling.

Resultatet visar att förskollärarna upplever svårigheter kring att beskriva maten med tecken och verbalt när man inte har kunskaper inom det aktuella språket. Det går inte att vara lika nyanserad men att man försöker och gör så gott man kan med de verktyg man har, menar förskollärarna. Detta kan kopplas till det Sepp och Höijer (2016) nämner i resultatet av sin studie vilket visade på att lärarna ansåg att de har brist på kunskap när de började med det pedagogiska arbetet runt måltiderna men att de tycker att de har utvecklats i sitt tänk och hur de förhåller sig till undervisning gällande måltiderna. Detta har startat möjligheter för ett arbete där teori och praktik kombineras. Författarna redovisar även i resultatet av sin studie att alla barn är kompetenta och att lärarna bör fundera över sin roll som förebild för barnen och de rutiner de sätter upp under måltidssituationerna.

Sepp och Höijer presenterar i sin studie att barnen samtalar mer vid måltidssituationerna när lärarna gjort undervisningen mer rolig och spännande samt att det har bidragit till att barnen lättare kan prata om sina upplevelser och sätta ord på maten vid måltiden. Detta har lett till att barn kombinerar sina gamla färdigheter med nya vid måltidssituationerna. Författarna menar att resultatet av studien är att barnen tar för sig mer vid måltiderna vad gäller mat men också ord och detta är något barnen resonerar om tillsammans. Studien påvisar att lärarna har fått mer kunskap och erfarenhet efter att ha upplevt att måltidssituationen och maten kan bidra till grundläggande men även språkliga färdigheter kring måltiderna. Detta kan relateras till det förskollärarna tog upp i resultatet, som menar på att de använder sig av olika metoder och verktyg för att förstärka sin kommunikation med barnen, exempelvis fokusord på barnens språk och att de räknar på barnens språk. Barnen får välja vilket språk de vill räkna på och alla språken inkluderas. Förskollärarna förklarade i resultatet att en del barn inte velat prata sitt modersmål men att de nu visar stort intresse för de fokusord som sitter uppsatta vid måltiderna och att barnet visar stort engagemang i att vilja använda sitt språk.

Resultatet visar att förskollärarna arbetar med flerspråkighet på gruppnivå under måltiderna. I resultatet framkom det att förskollärarna placerar barn som är i behov av extra stöd bredvid sig, detta för att underlätta kommunikationen och avläsa kroppsspråket för att ta reda på barnets behov. Detta kan kopplas till det Kultti (2012) beskriver i sin studie om att gemensamma aktiviteter ger varje enskilt barn utrymme att delta på olika premisser vilket bidrar till att barn får bra förutsättningar att utvecklas i sin språkliga och kommunikativa förmåga.

Genom att låta barnen ingå i aktiviteter på gruppnivå kan man på så sätt möjliggöra det språkliga och fysiska deltagandet. Studien visar på att lärare under dessa tillfällen har möjlighet att rikta sig språkligt till gruppen samtidigt som de kan rikta sig till de individuella barnen och på ett systematiskt sätt peka ut saker. Genom att göra på

detta sätt blir alla barn delaktiga i de språkliga aktiviteterna i verksamheten, oavsett vilka språkkunskaper de har eller deras delaktighet i aktiviteten. Vidare visar studien av Kultti att aktiviteter som sker i förskolan har en återkommande karaktär. Barn deltar i måltiderna på förskolan en stor del av tiden på förskolan och om man pedagogiserar måltiden och medvetet stöttar barnen så möjliggörs inkluderingen av alla barn i den språkliga kommunikationen, vilket möjliggör att skapa lärorienterade miljöer.

6.2. Metoddiskussion

I intervjuguiden hade vi med frågor som vi ville ställa under intervjuens gång. Vi båda anser att våra frågor gav tydliga och tillräckliga svar från respondenterna. Vi hade delat på intervjuerna och deltog endast på dem som var belägna i respektive kommun, men detta var inte något som vi anser påverkade bilden av informanternas svar. I och med att vi intervjuade var för sig och därmed också transkriberade de intervjuer man hade haft, behövde vi sammanställa och sammanfatta resultaten var för sig. Men i och med att vi informerade varandra om de insamlade resultaten av bådas intervjuer visste vi ungefär vad varje respektive informant hade svarat. Sedan hade vi delat våra resultat i ett gemensamt dokument som båda hade tillgång till och kunde ta del av. Den tionde förskolläraren som var planerad att delta i intervjun, fick förhinder och kunde därmed inte medverka. Vi kan se att detta kan ha påverkat det resultat vi senare fick fram, då förskolläraren arbetar på en förskola där arbetet med flerspråkighet är väldigt omfattande. Av den anledningen hade säkerligen förskollärarens svar skiljt sig från de andra resultat vi fick fram.

I den mindre kommunen skickades det ut förfrågan om deltagande till alla förskoleområden, men endast 5 personer, varav två arbetade på samma avdelning, valde att återkoppla. Detta kan ha påverkat vårt resultat då antalet förskolor som tänkte delta minskade, och därav minskade även variationen av svar. Gällande den större kommunen hade tidsbristen en avgörande faktor i hur stort antal kontaktade förskolor var, då vi var tvungna att välja bort en del förskolor. Detta ser vi också som en faktor som kan ha påverkat det resultat vi fick fram. En annan faktor som kan ha påverkat resultatet i studien är att en av oss hade relationer till deltagarna sedan tidigare. Vi ser att detta kan ha haft en inverkan på vårt resultat genom att deltagarna känt ett större tvång att delta samt att förmågan att inta en forskarroll som varit mindre formell, kan ha lett till att vi inte ställde vidare följdfrågor i samma utsträckning. En av intervjuerna varade i enbart 15 minuter vilket kan ha påverkat resultatet i att förskollärarens svar inte blev lika utformade. Detta kan ha påverkat vårt resultat på det sätt att vi kan ha missat värdefull information.

Då vi båda drabbades av sjukdom under intervjuprocessen kunde endast två av intervjuerna ske på plats medan resten skedde på antingen Zoom, Teams eller över telefon. Detta kan ha påverkat resultatet på så sätt att deltagarna kände sig mer bekväma i att delta när det inte skedde på plats, vilket i sin tur kan ha lett till längre och mer utförliga svar. Nackdelarna som kan ha påverkat vårt resultat i och med att

intervjuerna skedde genom onlineverktyg kan vara att uppkopplingen kan ha ställt till problem under inspelningen, vilket i sin tur kan ha lett till att några svar blev otydliga. Vidare kan en faktor som påverkat även varit att vi genom telefoner och skärmar inte kunnat läsa av deltagarnas kroppsspråk. En av deltagarna ville ha intervjuguiden innan intervjun skulle äga plats. För att gå deltagaren till mötes valde vi därför att skicka ut den så att personen i fråga skulle känna att deras behov i situationen blev tillgodosedda. Konsekvenserna av detta är att deltagaren kunde komma förberedd på intervjun med mer genomtänkta svar, medan de andra fick ge mer spontana svar baserade på den information de kunde komma på under tillfället. Om vi istället hade valt att skicka ut intervjuguiden till alla deltagare, hade de haft mer betänketid vilket kunde ha lett till mer utformade och rika svar. Vi har även valt att ändra resultaten till en mer grammatiskt korrekt svenska, där vi valde att lägga till nödvändiga ord. Anledningen till detta var för att vi ville behålla anonymiteten hos deltagarna så att deras svar inte skulle bli utpekande på något sätt, samt för att göra resultatet mer lättläst och lättförståelig.

7. Slutsats

Syftet med vår studie var att undersöka förskollärares arbete kring flerspråkighet vid måltidssituationerna på förskolan. Resultatet visar att en del förskollärare hade ett arbetssätt vid måltiderna, medan andra arbetade med flerspråkighet överlag. Dock beskriver förskollärarna att de inte alltid hade de rätta kunskaperna och verktygen för att främja flerspråkigheten just vid måltidssituationerna. De metoder som förskollärarna beskriver att de använder sig av under måltidssituationerna är främst TAKK och bildstöd. Samtidigt beskriver de även att de kan ta till andra metoder såsom kroppsspråk om TAKK och bildstöd inte räcker till. Förskollärarna uttryckte att de kunde känna sig otillräckliga och att det inte fanns tillräckligt med resurser vid måltidssituationerna.

8. Studiens relevans för kommande yrkesroll

Studiens syfte var att undersöka förskollärares arbete med flerspråkighet vid måltidssituationerna på förskolan. Eftersom det finns väldigt lite forskning kring förskollärarnas arbete kring flerspråkighet vid måltidssituationerna menar vi på att denna studie kan medverka till ökad kunskap hos förskollärare. Studien är aktuell för vår kommande yrkesroll som förskollärare då arbetet med flerspråkighet vid måltidssituationerna, men även flerspråkighet överlag, är en väldigt stor del av förskolans vardag. Flera mål i läroplanen för förskolan (Lpfö18, 2018) skriver att arbetslaget ska arbeta med flerspråkighet på förskolan och att det ska bedriva en inkluderande verksamhet. Studiens relevans för förskolläraryrket är att den kan bidra till kunskaper kring hur man kan arbeta med flerspråkighet vid måltider och även inspirera till förståelsen kring vikten av att arbeta med flerspråkighet överlag. Det vi anser är att vår studie även belyser på vilket sätt förskollärares förhållningssätt spelar in i arbetet med flerspråkighet då detta är avgörande för hur främjande arbetet är för barnens språkutveckling.

9. Förslag till vidare forskning

Resultatet i vår studie visar på att förskollärarna känner sig otillräckliga när det kommer till arbetet med flerspråkighet och att de upplever en stor brist på resurser. När det inte finns tillräckligt med resurser blir utmaningarna kring främjandet av barnens språkutveckling större. Krav på arbetet med flerspråkighet är skrivet i läroplanen för förskolan (Lpfö18, 2018) men det brister när resurserna inte räcker till. Det har visat sig att en del kommuner aktivt väljer att inte köpa in språkliga resurser, exempelvis språkappar av god kvalitet. För kommande forskning skulle det vara intressant att observera förskollärare i praktiken, samt intervjua rektorer och kommunerna angående resurserna i arbetet med flerspråkighet. Med observationerna skulle det vara intressant att se hur personalen väljer att arbeta med flerspråkighet utifrån de resurser som finns tillgängliga, både i förskolor med olika åldrar och storlekar, etnisk mångfald samt olika belägenheter. Framtida forskning skulle kunna handla om att ställa kommunerna till svars för deras val att inte förse personal i förskolan med korrekta resurser, så att de kan uppnå det Lpfö kräver.

Referenser

APA7:

https://canvas.mdu.se/courses/10770/pages/apa-7-manual?module_item_id=398303

Askland, L. & Sataoen, S.O. (2014). *Utvecklingspsykologiska perspektivet på barns uppväxt*. Stockholm: Liber.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber AB.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber AB.

Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken - För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Studentlitteratur.

Eldén, S. (2020). *Forskningsetik - Vägval i samhällsvetenskapliga studier*. Studentlitteratur.

Engdahl, I., & Ärlemalm-Hagsér, E. (2020). (Red.) *Att bli förskollärare – Mångfacetterad komplexitet*. Liber.

Fredriksson, M., & Lindgren Eneflo, E. (2019). «Man blir lite osäker på om man gör rätt» – En studie om pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan. *Nordisk Barnehageforskning*, vol. 18(6), 11–12.
<https://doi.org/10.7577/nbf.3080>

Haukås, Å. (2015). Teachers' beliefs about multilingualism and a multilingual pedagogical approach. *International Journal of Multilingualism*, vol. 13(1), 1–18. DOI:10.1080/14790718.2015.1041960

Kelly, L. (2015). Language Environment of Dual Language Learners and the Use of Language Support Practices. *New Waves-Educational Research and Development Journal*, vol. 18(2), 7.

Kultti, A. (2012). *Flerspråkiga barn i förskolan: Villkor för deltagande och lärande*. (Gothenburg studies in educational sciences, 321) [Doktorsavhandling, Göteborgs universitet. Utbildningsvetenskapliga fakulteten]. Göteborgs Universitetsbibliotek. <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/29219>

Kultti, A. (2014). Mealtimes in Swedish Preschools: Pedagogical Opportunities for Toddlers Learning a New Language. *Early Years: An International Journal of Research and Development*, vol. 34(1), 18–31.
DOI:10.1080/09575146.2013.831399

Levinsson, M., & Agnafors, M. (2019). *Att tänka uppsats - det vetenskapliga arbetets grundstruktur*. Gleerups.

Lo Iacano, V., Symonds, P. & Brown HK, D. (2016). *Skype as a tool for qualitative research interviews*. Sociological research online. 21(2).
[Valeria Lo Iacano, Paul Symonds and David H.K. Brown: Skype as a Tool for Qualitative Research Interviews](https://www.socresonline.org.uk/valeria-lo-iacano-paul-symonds-and-david-h-k-brown-skype-as-a-tool-for-qualitative-research-interviews) (socresonline.org.uk)

Läroplan för förskolan. Reviderad 2018. (2018). Skolverket.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/155396811607/pdf4001.pdf>

Putjata, G. (2018). Multilingualism for Life--Language Awareness as Key Element in Educational Training: Insights from an Intervention Study in Germany. *Language Awareness, vol. 27(3), 259–276*.
 DOI:10.1080/09658416.2018.1492583

Schwartz, M., & Deeb, I. (2021). Toward a better understanding of the language conducive context: an ecological perspective on children's progress in the second language in bilingual preschool. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, vol. 24(4), 481–499*. DOI: 10.1080/13670050.2018.1484424

Sepp, H., & Höijer, K. (2016). *Food as a tool for learning in everyday activities at preschool - an exploratory study from Sweden*. 3–5.
[doi:10.3402/fnr.v60.32603](https://doi.org/10.3402/fnr.v60.32603) (nih.gov)

Skans, A. (2011). *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken*, (Malmö studies in educational sciences) [Licentiatuppsats, Malmö Universitet]. Malmö Studies in Educational Sciences: Licentiate Dissertation Series.
<https://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1404567/FULLTEXT01.pdf>

Skolverket. (2021). *Flerspråkighet i förskolan*. Hämtad 2022-11-25 från
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/flersprakighet-i-forskolan#h-Flersprakigabarnskafautvecklasittmodersmal>

Svensson, A-K. (2012). Med alla barn i fokus – om förskolans roll i flerspråkiga barns språkutveckling. *Paideia, nr. 4, 34–35*.

Wedin, Å., & Rosén, J. (2021). *Språkliga normer i förskolläraryrket: Ett kritiskt perspektiv*. Vol. 15, 8–16. <http://doi.org/10.5617/adno.8361>

Vetenskapsrådet. (2017). God forskningssed. God forskningssed (vr.se) [God forskningssed \(vr.se\)](https://www.vr.se/god-forskningssed)

Bilaga 1

Intervjuguide

Hur gammal är du?

Vad är din arbetsomfattning?

Hur länge har du arbetat som förskollärare?

Ord att lägga fram på bordet: flerspråkighet vid måltiderna

Intervjufrågor:

1. På vilket sätt arbetar du kring flerspråkighet under måltidssituationerna? Ge exempel.
2. Väljer ni att arbeta med flerspråkighet på gruppnivå/individnivå vid måltiderna? På vilket sätt?
3. Vilka metoder ser du som mest/minst främjande i arbetet med flerspråkighet under måltiderna? På vilket sätt?
4. Är det något specifikt verktyg/specifik metod du önskar du hade tillgång till i ditt arbete med flerspråkighet vid måltiderna?
5. Hur tar ni tillvara på den språkliga mångfald som finns? Ge exempel.
6. Vilka utmaningar upplever du kring arbetet med flerspråkighet under måltiderna? Ge exempel.
7. Kan du ge exempel på en situation där du upplever att du kunnat främja barns flerspråkighet vid måltiden?
8. Finns det en samsyn i arbetslaget kring det systematiska arbetet för att främja flerspråkigheten i barngruppen?
9. Tar ni hjälp av vårdnadshavarna för att främja barnens flerspråkighet? Exempelvis om vårdnadshavarna ger er ord på sitt modersmål som är relevanta vid måltiderna.

Ställ följdfrågor till förskollärare om svaren är vaga eller inte utförliga just för att få en ökad förståelse för det som beskrivs. Upprepa frågan om förskollärare ber om det och förklara om förskollärare uttrycker att hen inte uppfattar frågan.

Bilaga 2

Informationsbrev angående genomförande av studie

Hej!

Våra namn är Sandra Özer och Lisa Preuss och vi är två studenter vid Mälardalens Universitet som går sista terminen på förskolläraryrket.

Vi är just nu mitt i skrivandet av vårt examensarbete där syftet med studien är att undersöka hur förskollärare arbetar med flerspråkighet under måltiderna samt att vi vill ta reda på vilka utmaningar som kan uppstå i arbetet. Därför har vi tänkt genomföra 8–10 individuella semistrukturerade intervjuer mellan v. 17–19 med förskollärare för att ta reda på hur deras arbete kring detta fungerar och vilka utmaningar de upplever. Intervjuerna kan ske både på plats eller via zoom/teams, beroende på vilken metod du föredrar. Bakgrundsinformation gällande ålder, arbetsfattning samt yrkesverksamma år är någonting vi kommer att efterfråga och intervjun tar ca 30 minuter. För att dokumentera kommer vi att använda oss av röstinspelning som efter avslutad intervju kommer att transkriberas. Vid intervjuerna kommer en av studenterna närvara då vi bor i olika kommuner.

Deltagandet i studien är helt frivilligt och du har närsomhelst under datainsamlingen möjlighet att avbryta din medverkan utan att du behöver uppge någon anledning och utan några vidare konsekvenser. Vi kommer att samla in personuppgifter genom röstinspelning och för att säkerställa korrekt lagring och användning av uppgifterna kommer informationen att förvaras på lösenordsskyddade datorer där ingen obehörig kommer åt materialet. Personuppgifterna kommer att koda (pseudonymiseras) så att de inte kan kopplas till dig som person. Däremot kan vi använda oss av direkta citat i den skrivna texten men dessa kommer givetvis att vara anonyma. När projektet är avslutat kommer uppgifterna att raderas. Materialet kommer enbart att hanteras av oss studenter samt vår handledare. Enligt GDPR har du rätt att få ta del av uppgifterna om dig kostnadsfritt och vid behov även få eventuella fel åtgärdade. Vill du ta del av dessa uppgifter så kontakta oss, se kontaktuppgifter nedan. Den rättsliga grunden för behandling av era personuppgifter är samtycke. Du kan också begära att uppgifterna om dig raderas samt att behandlingen av personuppgifterna begränsas. Är du missnöjd kring hur dina personuppgifter behandlas har du rätt att lämna in klagomål till integritetsskyddsmyndigheten.

Studien presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens Universitet och kommer efter godkännande publiceras i sin slutversion på databasen DIVA.

Vid eventuella frågor eller funderingar, vänligen kontakta oss eller vår handledare.

Med vänlig hälsning,

Sandra och Lisa, Mälardalens Universitet, Västerås.

Kontaktuppgifter:

Student Sandra Özer: xxx tel.: xxx

Student Lisa Preuss: xxx tel.: xxx

Handledare Anne Lillvist: xxx tel.: xxx